

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2019/2020-75)

DÜNYA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE MÜCADELE GÜNÜ
12 HAZİRAN (2020)

Türkiye'nin de onayladığı Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nin 1 inci maddesine göre, 18 yaşından küçük herkesi "çocuk" olarak tanımlamaktadır.¹

"Çocuk işçiliği" çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerinin ve saygınlıklarının azalmasına neden olan, fiziksel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen bir durum olarak tanımlanmaktadır. Çocukların çalıştırılması, onları eğitim ve öğretim hayatından uzaklaştırmakta, bilişsel ve sosyal gelişimlerinin engellenmesine neden olmaktadır. Çocuk işçiliği, çocukların köleleştirilmesine, ailelerinden ayrı kalmalarına, bilmedikleri yerlerde yaşamalarına ve ciddi hastalıklara yakalanmalarına neden olmaktadır.²

Çocuk işçiliğinin birçok nedeni bulunmaktadır;

- Yoksulluk
- Eğitim hizmetlerine erişememe
- Göç
- Yetişkin aile bireylerinin sağlık sorunları
- Yetişkin aile bireylerinde işsizlik
- Geleneksel bakış açısı
- İşverenlerin çocuk işgücü talebi şeklindedir.³

Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization; ILO) 1919 yılında kurulmuştur ve bu tarihten itibaren çocuk işçiliği önlemeyi en öncelikli amaçlarından olarak belirlemiştir. Zamanla yaptığı toplantılarında ve yayınladığı tavsiye kararlarında da çocuk işçiliğini önlemeyi gündem haline getirmiştir. 1999 yılındaki toplantısında ise çocuk işçiliğini tüm dünyada sonlandırmayı hedeflemiştir.⁴

Günümüzde dünya genelinde 5-17 yaşları arasında 218 milyon çalışan çocuk bulunmaktadır Bunların 152 milyonu çocuk işçiliği sebebiyle mağdur olmakla birlikte; 73 milyonu ciddi tehlikeli olan işlerde çalışmaktadırlar. Çocuk işçilerin yarısına yakını yaklaşık 72,1 milyonu Afrika'da; 62,1 milyonu Asya ve Pasifik'te; 10,7 milyonu Amerika'da; 1,2 milyonu Arap Ülkeleri'nde, 5,5 milyonu Avrupa ve Orta Asya'da

¹UNICEF Türkiye, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, İnternet <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> Erişim: 30.05.20.

²International Labour Organization, What is Child Labour, İnternet <https://www.ilo.org/ipec/facts/lang--en/index.htm> Erişim: 30.05.20.

³T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk İşçiliği ve Eğitim – Öğretmen El Kitabı, Genel Yayın No:72, ISBN: 978-605-7888-00-6.

⁴United Nations, World Day Against Child Labour 12 June, Child Labour, Background, İnternet <https://www.un.org/en/events/childlabourday/background.shtml> Erişim: 30.05.20.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2019/2020-75)

çalıştırılmaktadır. 152 milyon çocuk işçinin 88 milyonu erkek, 64 milyonu kızdır. Çocuk işçiliğinin %71'i tarım sektöründe, %17'si hizmet sektöründe, %12'si sanayi sektöründedir.⁵

Türkiye’de ise TÜİK tarafından gerçekleştirilen 2019 yılı Çocuk İşgücü Anketi sonuçlarına göre, 5-17 yaş aralığında toplam 720 bin çocuk işçi bulunduğu tahmin edilmektedir. Çalışan çocukların %34,3’ü ise okula devam edememektedir. Çoğunluğu hizmet sektöründe olmakla birlikte çalışan çocukların %35,9’u hane halkının ekonomik faaliyetine yardımcı olmak için çalışmışlardır. Ayrıca bu ankete göre çalışan çocukların %12,9’u aşırı sıcak/soğuk ya da aşırı nemli/nemsiz bir ortamlara maruz kalmışlardır.⁶

Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nde bulunan Hedef 8.7’ye göre; kişileri zorla çalıştırmayı ortadan kaldırmak, köleliği ve insan ticaretini sona erdirmek, çocuklara yönelik askerlik de dahil olmak üzere çocuk işçiliğinin en kötü türlerinin yasaklanmasını sağlamak ve çocukları güvence altına almak için acil, etkili önlemler alınması hedeflenmiştir. Ek olarak bu başlık 2025 yılına kadar çocuk işçiliğinin her türlü halinin sona erdirilmesini de içermektedir.^{7 8} Ülkemizde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın yürüttüğü “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı” adıyla 2017-2023 dönemini kapsayacak bir programı mevcuttur. Bu kapsamda çocuk işçiliğini önlemek için adımlar atılmaktadır.⁹

Dünyada artan çocuk işçiliğine engel olmak ve farkındalık oluşturmak amacıyla Uluslararası Çalışma Örgütü 2002 yılında 12 Haziran gününü Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü olarak ilan etmiştir. Her yıl bu özel gün için tema belirlemektedir. ILO, 2020 yılı temasını "COVID-19: Çocukları her zamankinden daha fazla çocuk işçiliğinden koruyun” olarak ilan etmiştir. COVID-19 salgını ve ortaya çıkan ekonomik değişkenlik, insanların yaşamları ve geçim kaynakları üzerinde büyük bir etkiye neden olmuştur. Salgın sürecinde ve sonrasında olabileceği düşünülen ekonomik kriz, savunmasız milyonlarca çocuğun çalıştırılmasına ve çocuk işçiliğinin artmasına neden olabilecektir.¹⁰

⁵International Labour Organization, Child Labour, Internet <https://www.ilo.org/global/topics/child-labour/lang-en/index.htm> Erişim: 30.05.20.

⁶Türkiye İstatistik Kurumu, Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları 2019, Internet <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?sessionid=3QVppSbKCGyMMvVnPrWLqhppjt1Wb4JsvjCJc42DzGG4c1Bhv2JTl-888892745?id=33807> Erişim: 30.05.20.

⁷United Nations, Sustainable Development Goals, Internet <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300> Erişim: 30.05.20.

⁸United Nations, World Day Against Child Labour 12 June, Child Labour, Action, Internet <https://www.un.org/en/events/childlabourday/action.shtml> Erişim: 30.05.20.

⁹T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı Genel Yayın No:63, ISBN:978-975-455-269-0, Internet https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/1322/cocukisciligimucadele_2017_2023_tr.pdf Erişim: 30.05.20.

¹⁰International Labour Organization, Child Labour, COVID-19: Protect children from child labour, now more than ever, Internet <https://www.ilo.org/ipecc/Campaignandadvocacy/wdacl/lang-en/index.htm> Erişim:30.05.2020.